Թ. ՏԱՐԻ ԹԻՒ 322 ԵՐԵՔՇԱԲԹԻ 8 ՓԵՏՐՎԱՐ 1877

ԱԼԱՃԻՆ

ՏՆՕՐԷՆ ԽՄԲԱԳԻՐ
ԵՒ
ՊԱՏԱՍԽԱՆԱՏՈՒ
ՆԻԿ. Մ. ԹԻՒԼՊԷՆՏՃԵԱՆ

ԳԻՆ 20 ՓԱՐԱՅԻՆ

ԽՄԲԱԳՐԱՏՈՒՆ
Ղալաթիա Բերչէմպէ Բազար
Իքսի Խանի գէմը Սամուր փո-
ղոց Թիւ 8

Կ. ՊՕԼԻՍ 7 ՓԵՏՐՎԱՐ

ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

Երեսփոխանական ընդհ. ընտրութիւնք և Հայերը

Օսմ. ընդհ. ժողովոյ՝ յառաջիկայ մարտ 1 ին յղելիք երեսփոխանաց ընդհ. ընտրութեանը մասնաւորապէս Հայոց ալ մասնակցութեանը մէջ տեսնուած անտարբերութեանը վրայօք խօսելով, խոստացանք դորա պատճառը բացատրել։

Սուտ իւ ոչ նուազ զարմանալի է տեսնել թէ այդ երեսփոխանական վարչութեան արժանիքը դիտցող և օդուտը ճանչցող Ցանկաստանի բոլոր ժողովրդոց մէջ ամենէն աւելի Հայերն եղած ըլլալով երկոց 47 ամեայ սահմանադրական վարչութեանը չընորհիւը, այժմ օսմ. սահմանադրական վարչութեան հիմն ու խարիսխն եղող երեսփոխանաց ժողովոյ կազմութեանը մասնակցութեանը մէջ այնքան պաղութեամբ և անտարբերութեամբ չարժին, առջի բերան իրենցմէ սպասուած եռանդուն չարժման մ՚ակնկալութեանը հակառակ։ Այս կեան յիրաւի պէտք ունի բացատրութեան, Հայոց այս դիրքը ինքն իրեն դէմ հակասութիւն մը համարուելու թոյլ չտալու համար։

Այս պատճառներն մէկէն աւելի են, որոց վրայ համառօտիւ արագ ակնարկ մը ձգելով պիտի անցնիմք, խօսքերնիս չերկարելու համար։

Ճշմարիտն ըսելով, Հայերս օսմ. Սահմանադրութեան հրատարակութենէն յետոյ, սորա իրենց ակնկալութեանը համապատասխանելու մասին ունեցած յոյսերնուն մէջ խաբուած ըլլալնին զգացին, ինչու որ ամենէն առաջ ժողովուրդը ներկայացընելու դրութեան հաստատութեանը մասին հիմակուընէն աւելի աղատամիտ հիմ մը որոշած տեսնել կը յուսային։ Թերևս այս կեան աւելի իրենց ակնկալութեանը համապատասխանէր, եթէ Միւհաթ փաշայ ստիպուած չըլլար Մեհմէտ Րիւշտի բաշայի ընդդիմութեանը պատճառաւ իր ծրագիրը չափէն աւելի սեղմելու, այնպէս որ ներկայ օսմ. Սահմանադրութեան մէջ, իր պարունակած աղատական սկզբունքներովը հանդերձ, դարձեալ ոչ-մահմետական ժողովրդեան վրայ՝ տաճիկ ժողովրդոց աւելի նախապատուութիւն մը տուած ըլլալու ճիդ և դիտումմը կ՚տեսնուի, որն որ ընդհանուր հպատակաց հաւասարութիւնը տակաւին ըղձալու տեղի կ՚թողու, մինչդեռ քրիստոնեայ ժողովրդոց—թիւերնին խալամց հետ հաւասար ըմբռնելով—աւելի նախապատուութիւն մը տալ հարկ էր, Թուրքիոյ քաղաքակրթութեան և յառաջադիմութեանը օգնելու մասին՝ ընդհանուր առմամբ քրիստոնեայ ժողովուրդները խալամ ժողովրդէ՛ն աւելի կարող և ընդունակ ըլլալնուն համար, եւ զայս կրսեմք առանց ոևէ ակնածութեան, այս կետը տարակոյս չ՚վերցընող իրողութիւն մ՚ըլլալով մեզ և ամենուն համար։

Եթէ տաճիկ ժողովուրդն առ այս առարկէ թէ՝ քրիստոնեայ ժողովուրդներն քաղաքակրթական ընդունակութիւն մ՚ունենալնին հանդերձ, դարձեալ չէր կրնար նախապատուութիւն մը տրուիլ իրենց, իրաքանչիւրն իրեն համար մասնաւոր քաղաքական նպատակ ու դիտումներ տածելուն համար ի վնաս Թուրքիոյ, այս առարկութիւնը —եթէ իրրև ճշմարիտ ալ ըմբռնենք—դարձեալ Հայոց համար անզօր է և անիրաւ, Հայոց ազգին քաղաքականութիւնը միշտ Թուրք կառավարութեան դոյութեանը պահպանութիւնքն, և հետևաբար միւս հպատակ ժողովրդոց կարծեցեալ քաղաքականութիւնը բոլորովին ներհակն եղած ըլլալով։ Ուստի և Հայերն այս մասին մեծապէս նեղացած են՝ կասկածելի ժողովրդոց համար պահել հարկ եղած ղգուշաւորութիւնը՝ Հայոց համար ալ ի գործ դրուած ըլլալուն դէմ, ո՛չ ուրիշ բանի բայց եթէ Հայոն ալ միւս հպատակ ժողովրդոց պէս քրիստ. ժողովուրդ մ՚եղած ըլլալուն համար, թէպէտ քաղաքականութեամբ միւսներուն բոլորովին հակառակ։

*Երկրորդ, ընտրողական իրաւանց հիմ մ՚ըլլալու համար այնպիսի միջոց մը ընտրուած է օսմ. Սահմանադրութեանը մէջ, որ իրօք ներկայ երեսփ. ընդհ. ընտրութեան մէջ ամենէն աւելի եռանդուն մասնակցութիւն ունենալիք տարրը՝ այդ ընտրութենէն զուրկ և անմասն հանած է. փոխանակ ընտրողութեան, որոշողութեան և ճանաչողութեան արժանեաց՝ սոսկ կալուածական դոյքը իբր հիմ նկատուելով ընտրական իրաւանց, այնպէս որ մտաւոր և բարոյական կրթութեամբ զարգացեալ խելացի՝ բայց կալուածի տէր չեղող անձ մը պիտի զրկուի երեսփ. ընտրող կամ ընտրելի ըլլալէ —ըստ օսմ. Սահմանադրութեան— այդ իրաւունքը թողելու համար պօսթանճը-պաշի և կամ այլուր մինչև իսկ ափ մը հող ունեցող Հանա-Ալիին և կամ ասոր նման ուրիշի մը ձեռքը։ Ընտրական իրաւանց այսպէս կալուածական սեպհականութեան վրայ հիմնուիլը՝ մեզ այնպիսի ենթադրութիւն մ՚ընել կտայ թէ այդ օսմ. Սահմանադրութեան հեղինակը կամ վերաքննիչներն կարծած ըլլան թէ, Թուրքիոյ մէջ կալուածչունեցող անհատ մը՝ կառավարական մարմնոյն ընթացիցը վրայ հսկելու և հետևաբար պահպանութեան ու պահովութեան արժանի համարելու բնաւ ուրիշ անհատական իրաւունք մը ունեցած չըլլայ։ Եթէ իրօք այս է կալուածական դոյքը ընտրական իրաւանց հիմն բռնել տալու առաջնորդող դաղափարն, ատոյգն ըսելու համար այսպիսի դաղափարի տէր անձանց չինած սահմանադրութեանը մարդ չմտնակցի ալ նէ կըլլայ։ Ասկից զատ նախկին դրութեամբ չարունակել կառավարութեանց օրով օրէնքն ու արդարութիւնը այն աստիճան յայտնի կը բռնաբարուէին, անձնական սեպհականութիւններն

այն առաքեան ազահօվսաննէ զուրկ ն, և երկրին կալուածական օ-րէնքներն այն առաքեան թերի ու սեզմեալ էին և են ցարդ այս վեր-ջիններն, որ կանանց անհատական անբռնաբարելիութիւնը արանց ան-հատական անբռնաբարելիութենէն աւելի յորդուած ըլլալով, և օրէնքի երկու առնանոց մէջ —ուրիշ քաղա-քակիրթ երկիրներ դանուածէն աւե-լի— միայն վրայ միւսին առաւել անձեռնմխելիութեան խորութիւն մը պրած ըլլալով, Թուրքիոյ բնակչաց մեծ մասը՝ որոյ չատը աւելի խելա-հաս, բանիբուն և ճանաչողութեան տէր երիտասարդներէ կը բազկանայ, իրենց անձնական կալուածական դի-քը կամ իրենց հնոյքը և կամ երէ ամու-րի են՝ իրենց ծնողացը վրայ դար-ձուցած են, կալուածական օրէնքին խստութենէն աղատ ձեալու համար, ուստի և այս կերպով այն անձնիքը որ եապէս և իւօք իրաւունք պիտի ունենային քնարական մասնակցու-թեան, այսօր առիկ զրկուած պիտի համարին ինքզինքնին, կալուածա-կան օրինաց առաջը նախադդալ և խոհական միջոցի մը դիմած ըլլալնուն համար։ Ա.յս կետին վրայ ալ Սահ-մանադրութեան հեղինակին կամ ատ-րա վերաքննիչներուն հարկ եղած ու-շադրութիւնը դարձուցած չըլլալնին՝ իրաւացի սրտնեղութիւն մը պատ-ճառած է ամեն անոնց՝ որք այդ պա-կասաւոր տրամադրութեանը ենթարկը-ուած են, մեծ մասն անոնցմէ՝ որք կրնային իրաւամբ, եռանդուն սահ-մանադրական կոչուիլ։ Գիտեմք թէ պիտի առարկեն մեզ թէ այդ պակաս և թերի օրէնքներն ալ հետզհետէ պիտի վերանորոգուին և բարեփոխ-ուին։ —Լաւ, սակի ըլլալիքին հա-մար է, իսկ մեր ըրած դիտողութիւ-նը՝ եղածին և ներկային նկատմամբ է։

Իսկ սահմանէ ամենէն աւելի զօ-րաւոր և երրորդ պատճառն է՝ այլ և այլ ազգէ ու կրօնքէ դանուող ոչ –մահմետական ժողովրդոյ՝ ազդովին իրենց յատուկ երեսփոխաններն ընտ-րելու իրաւունքէն զրկումը, և միւս ժողովրդոց հետ խառն երեսփոխան ընտրելու պարտաւորեալ դրութիւնը։ Ցայտ է թէ օսմ. Սահմանադրութիւ-նը կըսէ թէ, ընտրուող երեսփոխա-նը որ ազգէ ու կրօնքէ ըլլայ, և որ դաւառէն ընտրուի, սակի ոչ թէ նոյն կրօնքէն դանուող ժողովրդին ու դաւառէն ներկայացուցիչը, այլ բոլոր երկրին երեսփոխանը պիտի համար-ուի։ Իրաքանչիւր հասարակութիւն-ներն այսպէս իրենց ազգովին երես-փոխանը տալու աչնկալութենէն զըր-կելնը բան մեզ ուրիշ բանէ չատ ակած չէ Սահմանադրութեան հեղի-նակին կամ վերաքննիչներուն մտացը մէջ՝ բայց երէ Թուրքիոյ բոլոր այլ և այլ ժողովուրդներն ի մի ազդու-թիւն ձուլելու հին քաղաքականու-թենէ մը, զրմէ ամենայն համարձա-կութեամբ և վստահութեամբ կըսեմք թէ, Տաճկաստանի համար դժրա-ժամանակն չատոնց անցած է։

Հոս այլևս ժողովուրդներն ի մի չեն կրնար ձուլիլ ինչու որ իրա-քանչիւրն իրեն համար յատուկ քա-ղաքականութիւն ունենալած և ան-հատականութեան ղեկավարը այն առաքեան զօրացած է, որ հրով և սրով ալ այսօր անկարելի է ի դլուխ հանել զայդ։ Ասկէ զատ Թուրքիոյ քրիստոնեայ այլ և այլ ժողովուրդ-ներն թողունք որ Տաճկին հետ ի մի չեն կրնար ձուլիլ, նոյն իսկ իրենք իրենց մէջ ալ չեն կրնար միանալ, որով ամենքն ալ քրիստոնեայ են, և կրօն. խորութիւն մը դոնե պակաս ունենալու էին, մինչդեռ օրինակի հա-մար Հայոցմէ զատուած կամ օրիկ և բողբոջական մասերն՝ այսօր նոյն իսկ բուն Հայոց հետ դէմ քաղաքակա-նապէս ի մի ձուլելէն անկարելիութ-եան կարգը դասուած է, չհամար-ուղը կրնայ վստահն անդամ մ՚ալ ենթ-ընել։ Ասի ժամանակին «բաժանեա ղի սիրեցես»ի յատալի քաղաքա-կանութեան ասկատալի հետեւանքը եղած է մեզի, բայց ի տոնդմէ անմիաբանութեան ուրիշ էական պատճառ մ՚ալ կայ, այն է թէ քրիստ. ժողովրդոց մէ-կուն քաղաքականութիւնը միւսին հետ աններդաշնակ կամ բոլորովին հակառակ է, օրինակի համար Հա-յոն բուն քաղաքականութիւնը ոչ Յոյնին և ոչ Պուլկարին քաղաքակա-նութեանը կրնայ համաձայնիլ, հե-տեւաբար քաղաքականապէս չկրնար միանալ։ Ենթադրել թէ կարելի է տոնդ այս քաղաքականութիւնը հե-տզհետէ միացնել տալ իրենց, ան-կարելիին հաւատալ է։

Ջեմք ուզեր ականջ կախել այն առարկութեանը, զոր պիտի ընեն թերևս ըսելով թէ, օսմ. Սահմանա-դրութեան հեղինակն ու վերաքնն-նիչներն՝ Օսմ. կայսրութեան զօրու-թիւնն ու ամրութ և հոծ մարմին մը ըլլալու ապահովութիւնը՝ այլ և այլ Ժողովրդոց ի մի ազդութիւն ձուլ-մանը մէջ գտած են, և կառավա-րութեան ալ շահն այսպէս կը պա-հանջէ, կը պատասխանենք թէ սը-խալ գտած են այդ հետեւութիւնը, և Օսմ. կառավարութեան գոյութիւ-նըն ու շահն ալ այդ ձուլումէն կա-խուած չունի։

Առանց երկար խօսելու պարզ օ-րինակ մը տանք Աւստրիա ալ որթուր-քիոյ նման և սակէ աւելի խառն այլ և այլ ազգի ժողովուրդներէ բաղ-կացեալ կայսրութիւն մնէ, երեն հետ Հունգարիոյ թագաւորութիւնը մի-այնելովին հանդերձ, դարձեալ իր հպատակ այլևայլ ժողովրդոց իրենց ազգային երեսփոխաններն ընտրելու իրաւունք մը առած է, որոյմէ կը կազմուի Տ՚էէր կամ Տելեկատ ըսուած երեսփոխանական մարմինը, այնպէս որ Տալմաթը, Զեքը, Սքլաւոնը, Լե-հը և ևն. ամենքն ալ զատ զատ կ՚ուտեն իրենց ազգային երեսփոխանները։

Այս դրութիւնը ի մի ձուլուած չէ լալէն զատ, սուր հակառակ ապա-կեդրոնացումն և իւրաքանչիւր ժո-ղովրդոյ իրենց քաղաքական ազ-դայնութեան իրաւունքը պաշտօնա-պես ճանաչել կ՚նշանակէ, բայց ա-սով հանդերձ Աւստրիա ոչ նուազ զօրաւոր, ամփոփ և հոծ մարմին մը ունեցող կայսրութիւն մնէ։

Ասկէ կուգիմք հետեւցնել թէ կայսրութեան մը դոյութիւնը կամ զօրութիւնը ոչ թէ իր այլևայլ ժո-ղովրդոց ի մի ձուլմանէն, այլ իր օրէնսդրութեանը ազատական և ժա-մանակին քաղաքակրթութեան պա-հանջմանցը համապատասխանելէն կախումն կունենայ։ Մեր օսմ. Սահ-մանադրութիւնը՝ ապակեդրոնացման սկզբան վրայ հիմնուած հրատարակ-ուելուս, մինչդեռ երեսփոխանական ընտրութեան եղանակն ու ոգին ի մի ձուլումն ու կեդրոնացականու-թիւն ենթադրել կ՚ուտայ, որ երէ իրօք ապակեդրոնացման սկզբունքն ի դործ դնել ուզուէր, փոխանակ այսպէս խառն երեսփոխանները ընտ-րել տալու, իրաքանչիւր ժողովուր-դոյ՝ ազդայնութիւններն քաղաքա-կանապէս ճանչցուելու, և երեսփո-խաններն ալ ազդովին ընտրելու ի-րաւունք մը տրուած ըլլալու էին։

Ասհատիկ հատուածիս այս պատճառներն են, որք Հայերն այս սահմանի անտարբեր և ոչ եռանդ-ուն դիրք մը բռնելու առաջնորդած են ընդհ. երեսփ. քննութեանը մէջ, որում աւելի պիտի ընտրէին բնաւ չմասնակցիլ երէ հրամայուած բան մը մեքենապէս կատարելու մարդոց տեղ՝ քնելիքնին վտըր ի շահ կշտող ու դատող քիչ մ՚աւելի մարդ դանուած ըլլալու մէջերնիս։

ՏԵՂԱԿԱՆ

Միհհաթ փաշայի անկմանը վրայ

Օտար լրագրաց կարծիքը

Սոյն նշանաւոր օրուան դէպքին վրայ Ամերիկեան անդ. թերթն ալ հետևեալ դիտողութիւնները կընէ։

«Միհհաթ փաշայի անկմանը պատճառը դիտնալն աւելի կարեւոր է իմանալ թէ ի՞նչ ազդեցութիւն պիտի ընէ այս դէպքը խաղաղութեան կամ պատերազմի մ՚ակընկալութեանցը վրայ։ Այս մասին տա-կաւին ունէ տեղեկութիւն մը հասած չըլլալով անկարելի է այժմէն բան մը ըսել։ Իսկ չատ հաւանական կերևի թէ այդ փոփոխութիւնը անանց ձեռքը միայն եղած ըլլալու է, որք Միհհաթի խիզախ և անվեհեր քաղաքականութենէն սարսափելով Քոն-ֆերանսին առաջարկութեանցը հե-տևանքին առջևէն ետ կ՚փախչէին։ Եթէ այսպէս է՝ իրաւունք ունինք հաւատալու թէ Բ. Դուռն ինքն ա-ռաջարկէ նարէն բանակցութեանց սկսելու։

Իսկ այդ բանակցութիւնները բա-ւ՚ր թէրութեանց ալ հետը միանգ

գամայն պիտի սկսուին թէ վինակ Թուսիոյ հետ։ Ասոր պատասխանը կսխուէին ունի հաւանականաբար Պօլսոյ դէպքերէն առաջին ժողովրդեանը բռնելիք դիրքէն, և կ'ինայ ինդիրը դիտնալու թէ այդ ժողովուրդը պիտի հանդուրժէ՞ սեռնենք առնել Միհամաթի անկումն ու աքսորը։ Կարելի է թէ առաջինին այս գործոյն մէջ Ռուսիոյ յորդիանակը և օտար սերութեան հնազանդելու և խոնարհելու սկզբնական մը նշմարելուն, չուզեն թոզուլ որ Միհամաթ քաղաքական թշնամիներ ստանայ։ Եւ թէ այսպէս ըլլայ՝ չատ հաւանական է թէ Միհամաթ վ'րսաին իշխանութիւնը ու պաշտօնի դասերը բարձրանայ և առջինին աւելի մեծ զօրութեամբ ու հեղինակութեամբ մը։

Կ'սեռնենք արդ թէ այս պաշտօնէից փոփոխմանիը առաջինա բացուած հաւանականութեանց ապագային ազնքան ընդարձակ և բազմադիմի է, որ այս դէպքը դէթ առջի քերան ամենակարևոր և ծանր քաղաքական դէպք մը պէտք է նկատել։ Բնաւ կարելի բան չէ որ Օսմանեան կայսրութեան մէջ, անսահման յոյսեր խոստացող, այնքան ընդհանուր եռանդ բորբոքող և ցանկաստանն ալ ի ներքուստ թէ արտաքուստ յարգելի և ակնածելի ընող պաշտօնեայ մը փոխելու յօժարի, եթէ ինքը միտք ունեցած ըլլար այդ պաշտօնէին քաղաքականութիւնը շարունակելու։

Միհամաթի չափ ոչ ոք այն ատենան ճարտար և ալուզակ վարիչ մը կրցաւ ցոյց տալ ինքզինքը, և իրմէ զատ ոչ ոք այնքան վստահութիւն կը ներշնչէ ոչ ալ այնքան հեղինակութիւն և իշխանութիւն ունի այս տեսակ վերանորոգութիւնները գործադրելու, և ճիշդ այս պատճառաւ Միհամաէն զատ ուրիշ մէկը կարող և ընդունակ չէ զանոնք ի գործ դնելով իրականացնելու։

Իսկ այս դէպքին իրական և բուն նշանակութիւնը դիտնալու համար՝ աւելի ընդարձակ և մանրամասն տեղեկութեանց հարկ է սպասել։ Առայժմ սա միայն դիտեմք թէ Խոհեմ բաշա, որ նախ Պերլինի օսմ. դեսպան և վերջն ալ Քոնֆերանսին մէջ օսմանեան ներկայացուցիչներէն մին եղած էր, այժմ ալ Միհամաթ բաշայի յաջորդելու կոչուած է։ Այս է հիմակուհիմայ մեր տեսածն ու գիտցածը։

* * *

Պ. Կամպէթթայի թերթն ալ, լա Րէբլիպլիք Ֆրանսեզ հետեւեալ կերպով կը խօսի։

Այսօր ալ, ինչպէս երէկ, և շարունակ ամեն մարդ կրնայ ամեն տեսակ հարցումներ ընել Կ. Պօլսոյ մէջ անցած դէպքերուն վրայօք, օրինակի համար կրնայ մարդ հարցնել իւրովի թէ խաղաղութի՞ւն պիտի ըլլայ թէ պատերազմ։ Իսկ բան մը միայն կայ՝ որոյ ներելի չէ չհաւատալ այլ և այլ, այն է թէ՝ Օսմ. Սահմանադրութիւնը դատարկ խօսք մը եղած ըլլայ, ինչու որ իր առաջին և ամենա-իրական մէկ դրութիւնը նոյն իսկ իր հեղինակին վրայ կը կատարուի Միհամաթ բաշայի անկմամբը, քանի 113րդ յօդուածոյ տրամադրութեան նոյն Սահմանադրութեան։

Սուլթանը, իր եպարդոսը այսպէս հարուածելովը, իրեն վերապահել «բացառիկ» իշխանութիւնը դործածեց, թերևս շատ ձախող և չարաչար կերպիւ դործածեց ըսողը, բայց տարակոյս չկայ թէ անդիի ծայր սահմանադրաբար վարուեցաւ։

Ջենք ուզեր հետաքրքիր ըլլալ դիտնալու և դուշակելու համար թէ ինչ յանցանքի համար Միհամաթ բաշա այնքան չուտով այս փորձանքը իր գլուխը բերաւ։ Արդեօք Սերվիոյ վրայ անաչառ պայմաններ դնել ուզելուն համար էր, որոյ խաղաղութենէն կրնար երկրին ապահովութեանը դէմ վտանգ մը ծագիլ, թէ Սուլթանը դահընկէց ընելով տեղն ուրիշը դնելու դաւադրութեան մը համար էր։ Ջենք գիտեր։ բաւական կ'համարիմք միայն սա չափն ըսել, խըզճահար և բծախնդիր սահմանադրականաց հետաքրքրութիւնը յագեցնելու համար, թէ Միհամաթ —եթէ ըսուածին պէտք է հաւատք ընծայել— ինկաւ այն Սահմանադրութեան զօրութեամբը, որոյ ճարտարապետն ու հեղինակը եղած էր ինքը, և որ կոչուած էր դորա առաջին գործադրիչն ինքն ըլլալու, իսկ իր Սահմանադրութեան 113րդ յօդուածը, որ վերջին զիլուանն էր տաճկական հին ոգւոյն առաջը, և պաշտօնեաներուն վերջին յարձանքը, այդ յօդուածը չատ աղէտաբեր եղաւ իրեն համար։

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Շերայէն և Նաթօլիէն առնուած վերջին նամակները կը ծանուցանեն թէ Միհամաթ բաշա այս երկու քաղաքն ալ ենելուն՝ ժողովուրդը անդիի ծայր համակրական ու եռանդուն ընդունելութիւն մ'ըներ է իրեն։

—Վանայ կուսակալութեան Մուսաւիին Աղաբեկեան Մ. Եփ. ի ճանբայ ելնելը նորէն եռ ծնայ երեկ ճիշդ այն պահուն երբ կ'պատրաստուէր Տրապիզոնի չոգենաւով մեկնելու։

—Վսեմ. Օտեան Եփ. —ինչպէս ծանուցած էինք կանխաւ, այս կիրակի օր վարնայի չոգենաւով մայրաքաղաք հասաւ։ Ն. Վսեմութիւնը երեկ առաւօտ Սալը Բազար Տամատ Մահմուտ բաշային այցելութիւն մը տալով, կէս աւուր ճաշն ալ հոն ընելէն յետոյ, ուղղակի կայսպալատը դնաց, վ'եհ. Սուլթանին ներկայանալով, առ ինքն ըրած յանձնարարութեան համարատուութիւնն ընելու։ Իսկ վ'եհ. Սուլթանը երեկ անձնական թելեֆ տկարութիւն մը ունենալուն պատճառաւ, Օտեան Եֆ. քիչ մը առեն կայսեր առաջին քարտուղար Սախա պէյի հետ տեսակցելէն յետոյ, ունկնդրութիւնն ուրիշ աւուր թողլու ստիպուեցաւ։ Անոի Ռ. Դուռը դալով Ամս. գործ. պաշտ. Սակիֆէթ բաշային և մեծ նպարդոսին այցելութիւնները տուաւ։

—Նմանապէս, հաշտութեան բանակցութիւնը կնքելու համար կիր. օր հոս հասնող Սերվ. յատուկ դրծ. ակատար Պ. Գրիսմիչ և Պ. Մաթիչ, իրենց մասնաւոր թարգմանին և Պ. Պօզոսովիչի հետ երեկ Ռ. Դուռը գալով, Բերթեվ Եֆ.ի միջոցաւ Սակիֆէթ բաշայի ներկայանալէն և կարճատև տեսակցութենէ յետոյ, անմիջապէս մեկնեցան։ Կ'յուսացուի թէ բանակցութիւնն այսօրուընէ պիտի սկսի Ռ. Դուռը, և կեցած երեւոյթներն ալ ցոյց կուտան թէ, Սերվիա Ռ. Դրան հետ բարեկամական և կանոնաւոր յարաբերութիւններն հաստատելու անկեղծ և իրական վարմունքի մը կը տածէ։

Պ. Գրիսմիչի մեկնելէն յետոյ, բոլոր պաշտօնեայք մեծ Եպարդոսին նախագահութեանը տակ մասնաւոր ժողով մը կազմելով երկարօրէն խորհրդակցեցան։

—Պաշտօնական վոփոխութիւնները ըլլալու գրոյցներն չափազանց մ'ի վեր կը շարունակին առանց հաստատուելու։

—Մայրաքաղաք գալու համար չբ.օր Նիւ–Եօրքէն մեկնող չոգենաւուն բեռցած պատերազմական նիւթերն են եղեր՝ 70,000 Մարթինի հրացան, 15 միլիոն փամփուշտ, այնքան մը ռումբ (դումպարայ) և այնքան ալ թնդանօթի փամփուշտ (խարթուճ)։

—Տէպա լրագիրը կըսէ թէ, Միհամաթ բաշա Իտալիա եղած միջոցին յայտներ է անգղիական պատգամաւորութեան մը որ գինքը ողջունելու եկած էր, ըսելով թէ ինքը մէկ մը ռուսական խարդաւանութեան, մէկ մ'ալ օսմ. Սահմանադրութեան 113րդ յօդուածը վերցնել տալու յամառութեանը զոհ գացեր էր։

—Սթրազպուրկի կաղէթը, որ կէս պաշտօնական թերթ մը կ'համարուի, կըսէ թէ Պիզմարք իշխանը իւր տուած դեսպանական կոչունքին մէջ, յայտներ է թէ «իր կարծիքն այն է որ Ռուսիա պատերազմ պիտի բանայ, գաշնակից ունենայ կամ ոչ, բայց ինչ որ ալ լինի՝ Գերմանիայէն բնաւ նեղութիւն մը չունի պատասխանելիք։» Այս լուրը Պերլինի մէջ ամենուն բերանն է, եւ ոմանք կըսեն եղեր մինչև իսկ թէ Պիզմարք իշխանը սա՛ ևս յայտներ է թէ Ռուսիա դրամական նպաստ ուղեր է եղեր օտար տերութեանց չատէն։

—Կ. Պօլսոյ ռուս դեսպանատան ղինուորական աթաշէն Պ. Զելօյէնի, որ այժմ Ռուսիոյ մէջ բռնատարկեալ կը դտնուի, մօտ օրէն ղինուորական ատենի մ'առաջը դատի պիտի քաշուի եղեր, սուտ տեղեկագրած ըլլալուն համար թէ տաճկի զօրքերն պատերազմական վիճակի մէջ չ'են կրնար դրուիլ, ո՛չ ալ կրնան օգտակար կերպով մը գործածուիլ։

Ղալաթիա ԲՇ· 7 փետրվար

ԸՆԴՀ· ՊԱՐՏ· ԱՐԺ·

Բաց	13 12
Գոց	13 12
Բարձր գին	13 13
Ցած գին	13·09

Փախ. 63/	Ֆր· 74
» 65 /	» 73
« 69 /	» 63
» 73 /	» 64 —
Գաննատոմ	22 .—
Սօսիէթէ ծէնէրալ	3·—
Սօսիէթէ Օթօման	2.15
Պանք տը Քօնսթ·	3—7
Քրէտի ծէնէրալ	3·—
Թրամվէյ »	1·45
Րում· երկաթուղի	33 —
Րումլ· կտրօն	
Քօնս· »	
Ցոկոս	—
Րըթօր	—
Հէվլէկսիզ	—

ԸՆԹԱՑՔ ԴՐԱՄԱՑԻՆ

(Օ·Մ· սկիզ. 100 դրս ի հաշիվ)

Անգղ· ոսկի	109.35
Գաղղ· »	87.24
Բօլ	89.
Քարպօն արծաթ	16.25
» Թղթադրամ	14.
Քրըմից	31.1
Հինգնոց	12.—
Մէթալիք	15 —
Ձերմակ մէճիտ	4. 10
Պղինձ	150.—
Թղթադրամ գոցուած	155.20

ԶՈՐԵՒԼԵԶՈՒԵԱՑ

Դ Ի Ւ Ա Ն Ա Կ Ա Ն

Օ Ր Ա Ց Ո Յ Ց

ԶԱՐԴԱՐԵԱՆ

Առևտրականաց անհատներու և սրահներու մէջ դրուելու համար յատկապէս չինուած զարդարուն այս օրացոյց տախտակը ,որ (Ն· Տ·) ցունվ. 1էն՝ այսինքն 76 դեկտմ. 20էն կսկսի ամբողջ մէկ տարուան համար, այս տարի ևս ի լոյս ընծայուեցաւ։

Կեդրոնատեղին է Կ· Պոլիս Սուլթան-Համամ, Ջարդարեան Գործարան թիւ 14։

ԾՈՎԻՆ ԶԸ ԲՌՆՈՒԵԼՈՒ ԴԵՂ

Բաղադրութեամբ

Լ· ՏԻՒՆԵԱ ԴԵՂԱԳՈՐԾԻ

Ծովային ճանապարհաց համար անհրաժեշտ եղած սոյն հեղուկը որ ամեն անգամ ծովէ բռնուելուն մէկ խահուէի դգալ մը սոյն դեղէն առնելով, կրկին չափովը պարզ ջրի մէջ խառնելով խմած առենը մարդ վերստին իւր հանդարտ ու առողջ վիճակը կստանայ, կը գտնուի Լ· Տիւնեայի դեղարանը, Ղալաթիա Մեծ փողոց, թիւ 108 մէկ չիշէ 2 ու կո ֆր· գնով։

ՄԻՆԱՍԵԱՆԻՆ ՄԱՂԱՋԱՆ ԴՏՆՈՒԱԾ

ՈՒ

ՓԱՆԱՍԷ

կսչուած ցաւի դեղը բոլորովին խտացեղէն, ներէ բաղադրուած ըլլալով թէ՛ ներսէն և թէ՛ դուրսէն կ'գործածուի ու բազմաթիւ ցաւեր ու հիւանդութիւններ չուտով կը բժշկէ, ինչպէս որ վաթը յիշուած է։

Ամեն տեսակ գլուխ, Ստամոքսի, մէջքի կամ Աղիքներու ցաւեր· ու նաև թանչք, քօլէրա և այլ ամառուան հիւանդութիւններ ունեցողները այս դեղէն խմելու են հետևեալ կերպով։ Կէս գաւաթ ջուրի մէջ դիր ապուրի ղրգալէն աւելի չաքար, վրան լեցուր անուշի դրգալ մը փանասէ, տղէկ մը խառնէ ու խմէ։ Կոկորդի հիւանդութեանց և Ուռեցքի համար դեղը վերոյիշեալ կերպով պատրաստէ ու ժամը կամ երկու ժամը հեղ մը մէկ կամ երկու անուշի դրգալ այն բաղադրութենէն խմէ։ Ցօղացուի բիւմաթիզմ, Ոտքի ցաւ, Ստամոքսի ու տեսակ տեսակ կռնակի ցաւերու համար դուրսէն փանասէ քսելով աղէկ մը չփելու է։ Ակռայի ցաւի համար քիչ մը բամպակ փանասէի մէջ թաթխելով ցաւած ակռային վրայ դնելու է։

Ամեն ատեն երբոր ցաւի մը համար դուրսէն փանասէ քսել հարկ ըլլայ, եթէ քիչ մ'ալ խմուի աւելի շուտ բժշկութիւն կըլլայ։

Մարմնոյն այրուած կամ ճմլուած տեղերը բժշկելու համար վտանգը պատահածին պէս փանասէէն վրան աղէկ մը լեցնելու է։ Դանակով ևն· կտրուած վէրքերը բժշկելու համար արիւնը չի սրբած շուտով մը վէրքը կապելու և կապին վրայէն փանասէ լեցնելու է մինչև որ լաւ մը Թրջի։ Փանասէն նաև արեան չրջանը կարագացնէ ու բոլոր բնութիւնը կը զօրացընէ։

Այս դեղին օգտակարութեանը վրայ երկարօրէն գրել աւելորդ կը համարենք· գործածողները զայն միշտ կը գովեն, ուղղը կրնայ անճամբ փորձել· գինն ժամն է։ կը ծախուի Մինասեան և Ընկերաց Ամերիկեան վաճառատունը որ ի Ղալաթիա կ· Պոլս է։

ՇԱՀԷՆՆ Ի ՍԻՊԻՐ

ԿՈՄ

ԳԱՂԹԱԿԱՆ ՀԱՅԵՑ

ԳՐԵՑ

Ս · ՏԷՐ ՍԱՐԳՍԵՆՑ

Ներսէս Ե· կաթողիկոսի օրով, իւր ազատամիտ գաղաբարայն համար Սիսեբիա աքսորեալ Շատախցի Շահէնի կէնսագրութեանը հետ, մեր ազգային գաւառական, ընկերական և ընտանեկան հին և նոր կենաց յատուկ նկարագիրն ընդ վիպասանական ձևի տակ յօրինուած ընտիր և հետազրգրական աշխատութիւն մը 408 երեսէ բաղկացեալ, յորում ժրաջան հեղինակը դէ պատկան կենաց նկարագրին հետ չէ զըլացած նաև մեր գաւառական կենաց ճոխ բարբառներու ու ոճերուն մէջէն ընտրելագոյններն առնելով հայ բանասիրաց իբր ճաշակ ներկայացընել։

Հետազրքրական ընթերցման արժանի սոյն գիրքը կ'գտնուի գլխաւորաբար Կ· Պոլիս եէնի ճամի փողոց Չիլինկիրլեր ճատէսի Ս · Ղ, Եազմաճեանի գրատունը և բոլոր գրավաճառաց քով։

Գին 2ուկէս ֆրանք։

ՄԷԼԱՆՕՃԷՆ

ԵՂԱՋՈՒՐ

ՃԵՐ ԱԿ ԱԶԵՐ ՆԵՐԿԵՒՈՒ

Ա.յս դեղը, որ մեկ վայրկենի մէջ և ամեն գոյնով կը ներկէ ճերմակեղէնն ու մորուքներն, առանց վնասելու մորթին և առանց անհանգստութիւն մ'ունենալու փորձուած յաւակութիւն մ'ունենալով կը գտնուի Տէլլա Սուտայի, Զօպանեանի և Քիւչիւքճեանի դեղատուններուը։

ՊԱՏԿԵՐԱԶԱՐԴ

ՔԵՐԱԿԱՆ

ՊԵՐՊԵՐԵԱՆ

Ի ՊԻՏՍ ՄԱՆԿԱՆՑ

Սրուհատագէտ հրատարակչին ձեռօք վորագրեալ և կալվանօպլաստի եղած ընտիր և մաքուր 150 հատ պատկերօք, մասքուր թղթի վրայ տպագրութեամբ, 18 ֆրեսէ բաղկացեալ նոր այբբենարան մըն է որոյ մինակ գնոյն վրայ խօսելով տակաւ Ամերիկայի մէջ անգամ ասանկ գործ մը այսքան աժանութեամբ տեսնուած չէ։

Կեդրոնատեղին է Սուլթան—Համամ Զարդարեան գործարան թիւ 14, կ'գտնուի նաև բոլոր դրավաճառաց քով։

Գին 1 ղուրուշ

Դպրոցաց համար 100ին 10 զեղչ կըլլայ։

Խաչքէօյաէ Բրօթէսթանթ ժողովարանէն իթիոալինաէ պուլունան վասը պիր արսա ասթլըդ օլուպ, վէ իսթէյէնէ իսթէտիղի մըդաարը վէրիլէպիլէճէղինաէն, դիտաէ մա լիւմաթ ալմադ իսթէյէնլէր Ղալաթաատա Մինասեան Ամերիդան մա ղալասընտա Մինասեան Պետրոս աղայա միւրաճաաթ իյլէմլէրի իլան օլունուր։

ԱՌԱՋՆՈՐԴ

ԲՆԱԳԻՏՈՒԹԵԱՆ

ՆԱԽՆԱԿԱՆ ԴԱՍԵՐՈՒ

Ե Ւ

ԺՈՂՈՎՐԴԵԱ ՀԱՄԱՐ

Երկասիրեց

Մ· Ց· ԱՂԱՊԱԼԵԱՆ

Այս ամենակարևոր գիտութեան ընդհանուր կըզբունքները ժողովրդեան ամեն կարգերուն մէջ տարածող և միանգամայն տղոց համար դասագրքի մը պակասութիւնը՝ի վաղուց անտի զգալի եղած էր։ Ահա այդ պակասը լեցուց այս անգամ մեծ. Մկրտիչ էֆ. Աղապալեան երկասիրելով և հրատարակելով սոյն կարևոր մատենիկը որ վերոյիշեալ կրկին նպատակներուն խիստ լաւ կը ծառայէ։

190 երեսէ բաղկացեալ և 38 փորագրեալ գեղեցիկ պատկերներով զարդարուած է։ Կ'գտնուի Եէնի—Ճամի Չիլինկիրլեր ճատէսի թիւ 2 Ս· Ղ· և Եազմաճեան գրատունը և ուրիշ գրավաճառաց քով։

Գին 1 ֆր.